

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Wass Albert Irodalompartoló Egyesület
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Benkő László
Levelezési cím: 6800. Hódmezővásárhely, Andrásy út 44.
Telefonszám: 62/246-811
E-mail cím: wassalbertkor.hmv@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Ö-ző tájnyelv
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus és vendéglátás
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye Hódmezővásárhely és környéke
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési tájegységi megyei külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása
Helyi szókincsünk a vásárhelyi ö-ző nyelv, az Alföld nagy területén, összeérő szigetekben volt elterjedve, de a Dunántúlon és Erdélyben is voltak kisebb-nagyobb hasonló nyelvet őrző területek. A múlt idő sajnos többé-kevésbé igaz, nagyon sok helyen a városiasodás, az egységesített nyelvoktatás és korunk felgyorsult élete, mind a nyelvjárások kopásához, sorvadásához, néhol eltűnéséhez vezetett. Gondoljunk arra, hogy már csak a vásárhelyiek, algyeviek és tápaiak – egy része - „möggy Szögedébe”, a helyiek szinte elvesztették pár évtizede még gyakorolt „szögediségüket”. Pedig nyelvújításunk előtt számos névtelen és ismert költőnk használta az ö-ző verselést és írást. Bornemissza „Pétörtül” Dugonics Andrásan keresztül, a kuruc verselőkötől Petőfin át, sokan használták ezt a nyelvet írásaikban. Nem beszélve a 19. századtól kutató környékbeli néprajzi gyűjtők (Kardos Antal, Török Károly), örök becsü népköltészeti, népéleti feljegyzéseiről, majd a huszadik században munkálkodó Tömörkény István, Móra Ferenc, Bálint Sándor, Polner Zoltán munkáiról. Vásárhely sem maradt alul a nyelvjárásunkat is megőrző helyi írók, néprajzkutatók írásaival és gyűjtő munkájukkal. Bibó Lajos hiteles nyelvhasználatával, Kárász József ízes párbeszédeivel, a paraszti költők közül, Csorcsán Szűcs Imre és mások, valamint a népies Pócsi Miska. Népéleti, néprajzi tanulmányaikban maradandóan megörökítették a vásárhelyiek ö-zését: Kiss Lajos néprajzkutató, Nagy Gyula néprajzkutató, Herczeg Mihály helytörténész, valamint kortársunk, Szent Tibor író, néprajzkutató. Helyi különlegesség, a Földesi Ferenc, gimnáziumi tanár által összeállított nyelvjárású könyv, az Anyanyelve: vásárhelyi magyar. Fehér József vásárhelyi író, költő több novellájában is feltűnik a vásárhelyiek beszéde.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Nyelvjáráskutatók szerint a magyar törzsszövetség egyes nemzetségei már különbözően beszélték nyelvünket. Magyarország különböző területein letelepedve – sokszor elzárta – kialakult tíz nyelvjárás csoportunk, amelyek – többé-kevésbé – a mai napig őrzik különbözőségüket, nyelvi színességüket. Habár számtalan szó, fogalom létezik, amelyet csak egy-egy nyelvjárásban ismernek és használnak, rövid körülírás után, a más nyelvjárást beszélő magyar is megért. Nyelv-történelmünk során ezen nyelvjárásokból állt össze mai nyelvünk, összmagyar kultúránk. Volt – és ma is van – olyan időszak, amikor a hivatalos magyar nyelv, a felgyorsult, elektronikus írás, nyelvhasználat - megváltoztatná, egyszerűsítene nyelvjárási kincseink sokszínűségét. Pedig a tájszólás és az „irodalmi” magyar nyelv párhuzamos tanulása és használata, nem hogy szegényítené, inkább gazdagítja annak beszélőjét. Ahhoz hasonlóan, mint amikor egy kisgyermek az anyanyelve mellett, egy vagy akár több idegen nyelvet is megtanul – észrevétlenül. Habár mai felgyorsult és elektronikus érintkezéssel teli világunk nem kedvez a kis helyi nyelvjárások megmaradásának, ezt a mélyen megtelepült nyelvi gyökeret őriznünk, ápolnunk és továbbadnunk kell utódainknak.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Néhány, csak vásárhelyi forrás:

<http://www.doksi.hu/get.php?lid=10756>

Csomorkány Tabán álneven Földesi Ferenc: Anyanyelve vásárhelyi magyar című írása az ö-ző nyelvjárásról,

Nagy Gyula: Parasztélet a Vásárhelyi-pusztán. Békéscsaba, 1975.

Kiss Lajos: A szegény ember élete. Budapest, 1955.

Kiss Lajos: Vásárhelyi hétköznapok. Budapest, 1958.

Kiss Lajos: Vásárhelyi híres vásárok. Szeged, 1956.

Kiss Lajos: Vásárhelyi kistükör. Budapest, 1964.

Szenti Tibor: A tanya. Bp. Gondolat Kiadó, 1979.

Szenti Tibor: Parasztvallomások. Bp. Gondolat Kiadó, 1985.

Szenti Tibor: Betyártörténetek. Budapest, 2000.

Szenti Tibor: Vásárhelyi emlékeim. Hódmezővásárhely, 2007.

Herczeg Mihály: Hódmezővásárhelyi parasztételek. Hódmezővásárhely, 2002.

Herczeg Mihály: Népi ételek Vásárhelyen. Ld.: Vásárhelyi tanulmányok 8. köt. Hódmezővásárhely, 1977.

Herczeg Mihály: Susáni szótár : 99 szemelvény a susániak szókinéséből. Ld. A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság évkönyve 2010.

Herczeg Mihály: Vásárhelyi csömögék. Ld.: Somogyi Könyvtári műhely c. kiadvány p.: 295-308. Szeged, 1974.

Bibó Lajos, Kárász József, Csorcsán Szűcs Imre és Pócsi Mihály és mások írásai.

Helyi kortárs szépirodalmunk képviselői: diószegi Szabó Pál, Fehér József és mások.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

Tudomásunk szerint nincs

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

„Írások vásárhelyi nyelvön”. Hódmezővásárhely, 2016. Kiad. a Wass Albert Irodalompartoló

Egyesület

„Vásárhelyi beszédős lemez” mp3 formátumban. Hódmezővásárhely, 2017. Kiad. a Wass Albert Irodalompártoló Egyesület.

(Mindkét kiadvány megjelenését támogatták:

- Nemzeti Együtműködési Alap,
- Emberi Erőforrás Támogatáskezelő
- Németh László Városi Könyvtár és Pósa Lajos Gyermekkönyvtára.)

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

- Dr. Péter László ajánló levele, (ny. egyetemi tanár, professor emeritus
- Dr. Németh Miklós egyetemi docens, Magyar Nyelvészeti Tanszék tanszékvezető helyettesének javaslata

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A Wass Albert Kör hozzájárul ahhoz, hogy a csatolt mellékleteket (könyv és lemez) felhasználhassa az Értéktár bizottság.

Hódmezővásárhely, 2017. február 9.

Benkő László
elnök